

ועדת הבחירות המרכזית
לכנסת ה-20

القاضي سليم جبران
رئيس لجنة الانتخابات المركزية

השופט סלים ג'ובראן
יושב ראש ועדת הבחירות המרכזית

ירושלים, ו' באלול התשע"ג
12 באוגוסט 2013

אבעיה 69/20

המבקש: מר יונתן בן דוד

בעניין: פרסום תעמולת בחירות לרשויות המקומיות באמצעות מצנח רחיפה

החלטה

1. המבקש פנה אליי וביקש את חוות דעתי בעניין פרסום תעמולת בחירות לרשויות המקומיות באמצעות מצנח רחיפה.
2. לעמדתי, תעמולת בחירות באמצעות מצנח רחיפה אסורה ומנוגדת להוראת סעיף 3 לחוק הבחירות (דרכי תעמולה), התשי"ט-1959 (להלן: חוק הבחירות). אסביר.
3. סעיף 3 לחוק הבחירות קובע כי "לא תהא תעמולת בחירות באמצעות השימוש בכלי טיס או בכלי שיט". עוד אציין כי לפי סעיף 2 סיפא לחוק הבחירות, האיסור הקבוע בסעיף 3 אינה תחומה בזמן, אלא אסורה בכל זמן ועת.
4. חוק הבחירות אינו מגדיר מהו "כלי טיס". המבקש הפנה לשני דברי חקיקה שונים אשר במסגרתם קיימת הגדרה:

עמוד 1 מתוך 4

משכן הכנסת, קריית דוד בן-גוריון, ירושלים 91950
العنوان: مجمع بن غوريون, أورشليم القدس, 91950

טלפון, هاتف: 02-6753407, פקס, فاكس: 02-5669855 Fax:

- א. סעיף 1 לחוק הטיס, התשע"א-2011 (להלן: חוק הטיס) אשר קובע:
- "כלי טיס' – כלי או מיתקן שביכולתו להיתמך באטמוספירה מתגובות האוויר שאינן תגובות האוויר במגעו עם פני כדור הארץ, למעט כלי רחיפה ולמעט כלי או מיתקן אחר שקבע השר לפי סעיף 168(א)(8) " (ההדגשות שלי – ס' ג").
- ב. סעיף 1 לפקודת הפרשנות [נוסח חדש] (להלן: פקודת הפרשנות) אשר קובע:
- "כלי טיס' – כל מכונת טיס, דאון, ספינת-אוויר או כדור פורח, בין מחובר ובין שאינו מחובר".
5. אפרש את סעיף 3 לחוק הבחירות על רקע תכליתו – כעולה מדיני הבחירות בכלל, וחוק הבחירות והסעיף עצמו בפרט.
6. לעניין דיני הבחירות בכלל, נקבע כי תכליתם המרכזית היא הבטחת מימוש הזכויות החוקתיות לבחור ולהיבחר וחופש הביטוי הפוליטי. זאת, תוך כדי שמירה על שוויון בין המתמודדים וטוהר הבחירות, ומניעת הטעיה ועיוותים בהליך גיבוש הדעה על ידי הבוחרים ותוצאות הבחירות (השוו: בג"ץ 651/03 האגודה לזכויות האזרח בישראל נ' יושב-ראש ועדת הבחירות המרכזית לכנסת השש-עשרה, פ"ד נז(2) 62, 70 (2003); תב"כ 38/19 רשימת הליכוד ביתנו נ' רשימת הבית היהודי (17.1.2013), השופט א' רובינשטיין).
7. לעניין חוק הבחירות בפרט, נקבע כי בבסיסו שלוש תכליות מרכזיות: הבטחת חופש הבחירה ומניעת השפעה בלתי הוגנת, שוויון בין המתמודדים השונים, והגבלת ההוצאות של המפלגות (השוו: תר"מ 14/20 "למען התושבים" נ' חופרי (16.6.2013); בג"ץ 869/92 זוללי נ' יו"ר וועדת הבחירות המרכזית, פ"ד מו(2) 692 (1992); תר"מ 4/19 סיעת "ישראל ביתנו" נ' בר שדה (8.2.2010), השופטת א' פרוקצ'יה).
8. בעניינו, נראה כי קיימת התנגשות בין התכליות האמורות. פרשנות סעיף 3 לחוק אשר תאפשר שימוש במצנח רחיפה תגשים את עיקרון חופש הביטוי הפוליטי. מנגד, פרשנות הסעיף האוסרת שימוש במצנח רחיפה, תגשים את עיקרון השוויון בין המתמודדים, ותגביל ההוצאות על מפלגות בתעמולה.
9. עם זאת, במקרה דנן פרשנות תכליתית מחייבת את המסקנה כי סעיף 3 לחוק הבחירות כולל איסור על שימוש בכלי רחיפה. אפרט את הטעמים שהביאוני למסקנה זו.

10. ראשית, נראה כי ההגדרה המרחיבה ל"כלי טיס" הקבועה בפקודת הפרשנות מתאימה יותר לענייננו מזו של חוק הטיס. חוק הטיס חוקק למען ה"הסדרה הבטיחותית של התעופה האזרחית" (דברי ההסבר לחוק, ה"ח הממשלה 482 (2.2.2010)), תכלית זרה לענייננו. מנגד, תכליתה של פקודת הפרשנות היא להוות מקור נורמטיבי למקרים מעין אלה בדיוק. לכך יש להוסיף כי נראה שהגדרת "כלי טיס" בפקודת הפרשנות, כעולה מלשון החוק, כוללת מצנח רחיפה.

11. שנית, אמנם לא קיימים דברי הסבר על מנת להתחקות אחר רצון המחוקק בכל הנוגע לסעיף 3 לחוק הבחירות, אולם נראה כי מטרתו ברורה. לדידי, בדומה לאיסורים דומים על תעמולה באמצעות רמקול, או תוך שימוש באנשי צבא או בנפגעי פעולות איבה, סעיף 3 לחוק הבחירות מבקש ליצור מרחבים נטולי תעמולה. קרי – מרחבים "נקיים" מ"רעש בחירות" לטובת הציבור. אומנם, לתעמולת הבחירות תפקיד מרכזי בגיבוש תמיכתו של בוחר במועמד מסוים, אולם בתקופות הסמוכות למועדי הבחירות – המרחב הציבורי מתמלא עד להתפקע בתעמולה, ויצירת מרחבים שקטים היא תכלית חשובה וראויה לשימור.

12. כפועל יוצא של תכלית זו, נראה כי סעיף 3 מבקש כי מרחבי "האוויר" ו"הים" יהיו נקיים מ"רעשי בחירות". בהתאם לכך, שימוש במצנח רחיפה למען תעמולת בחירות עומד בניגוד לתכליתו של הסעיף.

13. שלישית, מרבית ההגבלות בחוק הבחירות, עניינם בהגבלות מסוימות על חופש הביטוי הפוליטי, וזאת למען שמירה על השוויון ומניעת השחתת משאבים לריק. בהתאם לכך, נראה כי התרת שימוש במצנחי רחיפה יוצר מספר בעיות בכל הנוגע לתכליות אלה.

14. אישור שימוש במצנחי רחיפה יכול להביא למדרון חלקלק, ויצירת אי ודאות בכל הנוגע לכלי טיס ושיט נוספים שתחולת הסעיף בעניינם אינה ברורה. בנוסף, המחוקק בחר ליצור הסדר פרטני בכל הנוגע לפרסום מסחרי באמצעות לוחות פרסום הקבוע בסעיף 10 ב לחוק הבחירות. נראה כי התרת פרסום באמצעות מצנחי רחיפה, או כל פלטפורמה פרסומית פרטית שאינה בפיקוח ציבורי, יביא לפגיעה חמורה בשוויון, ולמצב בו קולו של בעל האמצעים והממון יישמע ביתר שאת.

15. לסיכום, כעולה מהמתואר לעיל, סעיף 3 לחוק הבחירות כולל איסור על שימוש במצנחי רחיפה. יש להדגיש כי על אף שהמבקש הפנה את שאלתו בכל הנוגע לבחירות לרשויות המקומיות, קביעתי זו נכונה גם בנוגע לבחירות הכלליות לכנסת, היות וחוק הבחירות חל גם בנוגע אליהם.

ניתנה היום, ו באלול התשע"ג (12.8.2013).

סלים ג'ובראן
שופט בית המשפט העליון
יושב ראש ועדת הבחירות
המרכזית לכנסת ה-20